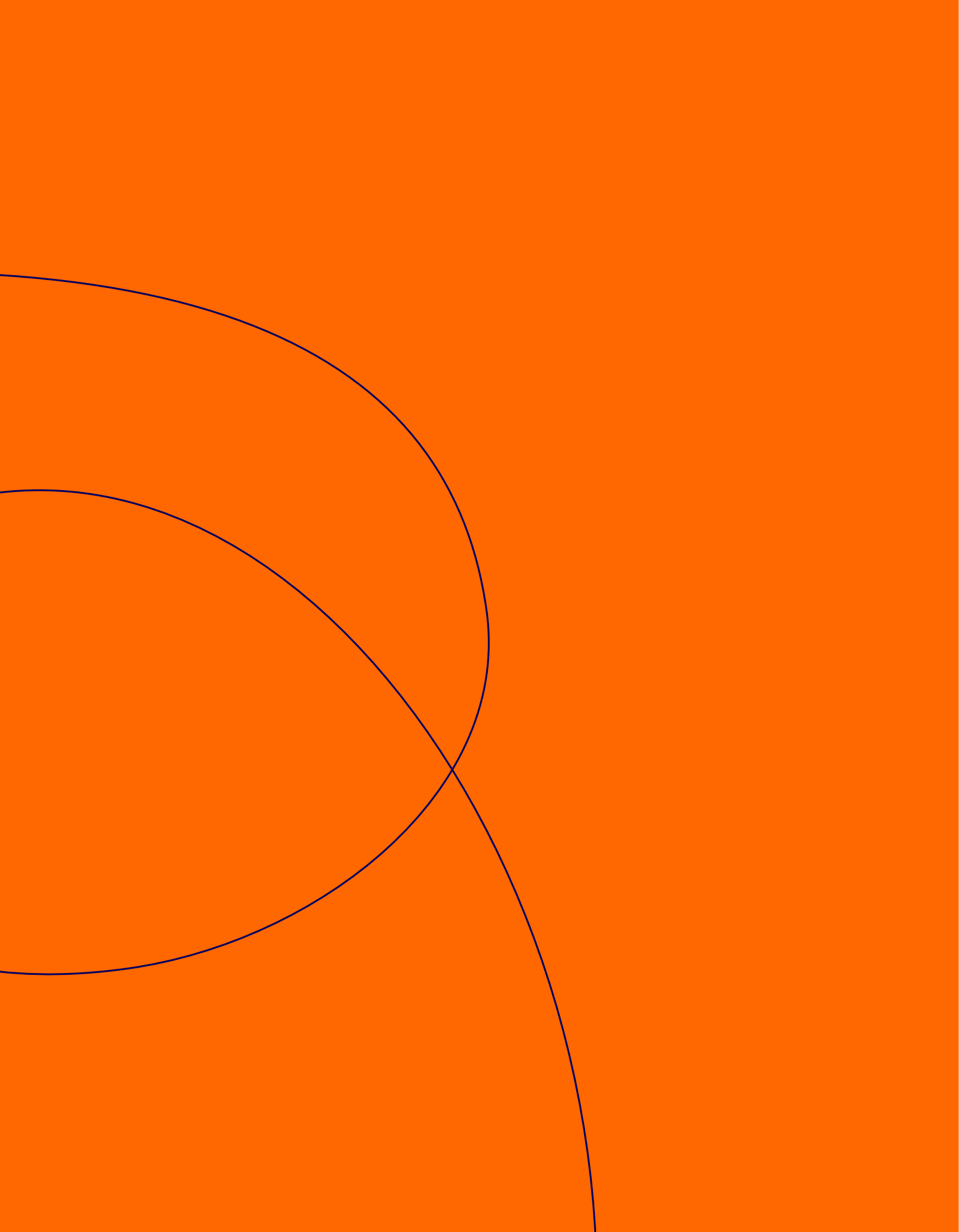

Praat met je straat

Praktische stappen en inspirerende voorbeelden
voor een weerbare buurt

Rabobank

Praat met je straat

Praktische stappen en inspirerende voorbeelden
voor een weerbare buurt

Maarten Westerduin en Lisette Pronk

Inhoud

Voorwoord	5
Waarom juist nu sámen weerbaar worden?	8
De opbouw van deze inspiratiegids	11
1. Gewoon beginnen	12
Waarom dit werkt	14
Praktische tips om te beginnen	14
Zelf aan de slag	15
2. Keukentafels als motor	16
Waarom dit werkt	18
Praktische tips voor keukentafels	18
Zelf aan de slag	19
Praktijkvoorbeeld	
– Aan tafel bij de keukentafel Stroomuitval	20
3. Betrek de hele buurt	27
Waarom dit werkt	28
Tips voor het organiseren van een buurtavond	28
Zelf aan de slag	29
4. Inspirerende voorbeelden uit andere buurten	31
Wijk bij Duurstede	
Hoe één vraag een hele straat in beweging bracht	32
Austerlitz	
Het dorp dat zelf de vlam in de pan dooft	36
5. Tien succesfactoren voor een weerbare buurt	41
6. Zaken om rekening mee te houden	43
Autonomie, betrokkenheid en competentie	43
Wat mensen als bedreigend ervaren verschilt	43
Werkt dit in alle buurten?	43
Rol van de overheid en partners	43
7. Stappenplan voor een weerbare buurt	44

Beatrice de Graaf

Voorwoord

Beste lezer,

De geschiedenis van weerbaarheid is lang en veelomvattend. Maar zij begint klein, bij lokale initiatieven van mensen zoals jij. Zo is het altijd in de geschiedenis van Nederland gegaan. Toch zie ik als hoogleraar Geschiedenis en onderzoeker op het gebied van veiligheid, crisis en maatschappelijke weerbaarheid steeds weer dat er te veel over de hoofden van mensen heen wordt geschreven en bedacht. Maar theoretische kaders, best practices en beleidsvoorstellen krijgen pas echt betekenis wanneer ze wortelen in concrete gemeenschappen; in buurten, wijken en straten. En wanneer ze zijn ingebed in het weefsel van alledaagse sociale relaties. Dat is precies waarom de initiatieven die in dit boekje worden belicht, zo waardevol zijn.

Weerbaarheid was heel vroeger, in de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd, altijd iets van de stad, de gilden en de gemeenschappen. In onze postmoderne tijd is weerbaarheid steeds meer vernauid tot iets van het individu: het gaat om onze hoogstpersoonlijke veerkracht, om individuele preventie en om onze zelfredzaamheid in tijden van crisis. Maar om de toekomst aan te kunnen, moeten we die lessen uit ons verre verleden weer serieus nemen. Echte veerkracht is nooit het domein van enkelen; het is iets wat ontstaan is – en versterkt wordt – door collectieve inzet, gemeenschappelijk vertrouwen en gedeelde verantwoordelijkheid. In mijn onderzoek naar weerbaarheid van verschillende samenlevingen in vergelijkend en historisch perspectief leg ik er steeds de nadruk op hoe cruciaal het is dat mensen zich als groep, gezamenlijk door crisissen heen worstelen, en op hoe hun overlevingskansen afhangen van de kwaliteit van sociale banden, de bereidheid tot samenwerking en onderlinge solidariteit.

Dit boekje biedt een werkbare brug tussen abstractie en praktijk: het biedt geen alomvattende beleidsvisie, maar is een praktische handleiding. De inzichten zijn gebaseerd op concrete ervaringen en voorbeelden van betrokkenheid van

buren onderling. Wat kunnen mensen voor elkaar betekenen als de nood zich aandient? Het is een pleidooi voor autonomie én gemeenschap; voor zelfredzaamheid én samenredzaamheid. Juist in tijden van onzekerheid, maatschappelijke spanningen of dreiging zijn het niet de muren of alarmsystemen die ons uiteindelijk sterk maken, maar de mensen om ons heen, de relaties die we koesteren en de bereidheid om samen verantwoordelijkheid te dragen.

Wat ik mooi vind is dat Rabobank (waar ik zelf al sinds mijn jeugd klant ben) deze publicatie ondersteunt. Een bank die zich – vanuit haar coöperatieve oorsprong – niet alleen focust op individueel kapitaal op je rekening, maar die ook actief bijdraagt aan het sociale kapitaal van de gemeenschap. Als we iets weten uit de geschiedenis, is dat je sociaal kapitaal nodig hebt om een crisis te doorstaan. Daarom is het ook onze taak dat sociale kapitaal te verstrekken aan anderen die niet goed kunnen meekomen.

Daarom beveel ik dit boekje van harte aan. Voor iedereen die – of je nu actief bent in een buurtinitiatief, meedenkt over lokale veiligheid of gewoon een goede buur wilt zijn – bereid is te investeren in wederzijds vertrouwen, sociale samenhang en lokale veerkracht. Zodat een crisis niet een moment wordt van isolatie, angst of *survival of the fittest*, maar een kans om samen te bouwen aan een veerkrachtige, betrokken gemeenschap.

In de hoop dat dit boekje bijdraagt aan meer verbinding, begrip en daadkracht in buurten door heel Nederland.

Met hartelijke groet,

Beatrice de Graaf
Hoogleraar Geschiedenis UU en wetenschappelijk directeur Adapt Academy

*Een weerbare
buurt is van
iedereen.*

Waarom juist nu sámen weerbaar worden?

We leven in een tijd waarin crisissen niet langer iets zijn van verre landen of van de verre toekomst. Stroomuitval, digitale verstoringen, extreme droogte en bosbranden, overstromingen – de kans dat dit gebeurt is steeds groter. En de druk op hulpdiensten is groot tijdens zo'n crisis. De overheid roept burgers daarom op om beter voorbereid te zijn.

Onlangs ontving elk huishouden van Nederland het boekje *Bereid je voor op een noodsituatie*. In die publicatie moedigt de overheid iedereen aan een noodpakket in huis te halen en zelf een noodplan te maken voor als de stroom uitvalt of als er geen internet is. Het advies is om daar vooral ook met burens, vrienden of familie over te praten.

Ook hulpdiensten, zoals de brandweer, benadrukken dat samenwerking met bewoners steeds belangrijker wordt. Zeker bij natuurbranden, overstromingen, een chemisch incident of besmet drinkwater kunnen snelle communicatie, lokale kennis en onderlinge coördinatie veel uitmaken.

De oproep van de overheid is voor veel mensen een signaal: de wereld is veranderd en het is verstandig om na te denken over wat we zelf kunnen organiseren. Het roept de vraag op: hoe sterk staan we eigenlijk als gemeenschap? Niet alleen landelijk, maar vooral in onze eigen straat? Want, wat heeft je buurvrouw aan een noodpakket als ze alleen woont en haar medicatie gekoeld moet blijven? Wat doe je als je kinderen nog op school zitten en jij halsoverkop moet vluchten voor een natuurbrand?

Stel dat op een avond de stroom uitvalt. Niet een uurtje, maar een dag of zelfs langer. De lichten blijven uit, telefoons lopen leeg, het netwerk is overbelast of valt uit. Mensen vragen elkaar: 'Is het bij jou ook zo?' Op dat soort momenten wordt helder hoe snel we zoeken naar overzicht en contact. En hoe waardevol het is als buurtgenoten al weten wie kwetsbaar is zonder elektriciteit, wie medische kennis heeft of wie de rust bewaart en structuur kan aanbrengen.

Daar begint het verhaal van de weerbare buurt

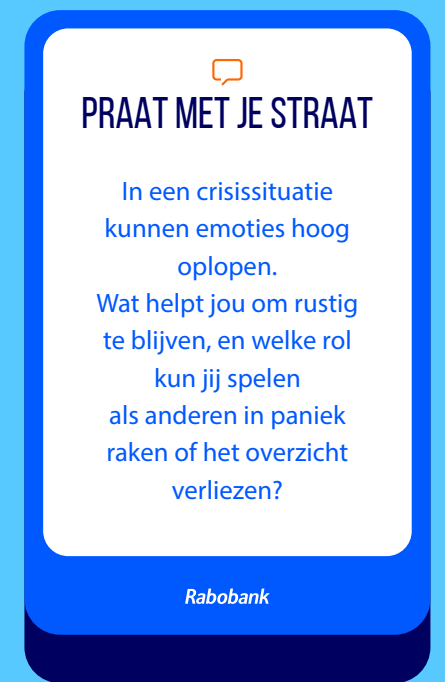
In meerdere plaatsen in Nederland hebben buurtbewoners zelf het initiatief genomen om uit te zoeken hoe ze zich beter kunnen voorbereiden op een noodsituatie. Onder meer in Doorn, Wijk bij Duurstede en Austerlitz. Als initiatiefnemers in Doorn én als auteurs van dit boekje ontdekten we: echte weer-

baarheid ontstaat niet door grote plannen of dikke protocollen, maar door gewone burens die elkaar kennen en weten te vinden wanneer het nodig is. Vaak leidt één appberichtje al tot betrokken buurtgenoten en concrete acties.

Dit boekje is daarom een vervolg op de landelijke oproep: waar het overheidspakket je helpt om individueel voorbereid te zijn, laat deze inspiratiegids zien hoe je dat samen kunt doen. Hoe je als straat, buurt of wooncomplex in kleine stappen kunt bouwen aan vertrouwen, kennis en praktische afspraken. En hoe je met elkaar kunt voorkomen dat paniek of chaos de overhand krijgt als het echt spannend wordt.

Dit is geen handleiding die vertelt: 'Zo moet het', maar een uitnodiging: wat in één buurt werkt, kan ook elders werken. Het is het verhaal van buurtbewoners die besloten niet langer af te wachten en ontdekten hoeveel kracht er schuilt in samen gewoon beginnen.

Deze voorbeelden markeren een bredere realiteit: weerbaarheid begint dichtbij, in de directe omgeving. In elkaar kennen, weten wat er speelt en van tevoren bedenken hoe je samen kunt handelen wanneer de omstandigheden ineens anders zijn. Niet zwaar of ingewikkeld, maar realistisch en toepasbaar.

‘Geen buurt is voorbereid op een crisis wanneer iedereen alleen vanaf zijn eigen eilandje kijkt. Maar als je elkaar kent, vertrouwt en samen al hebt nagedacht over wat je kunt doen, sta je sterk.’

Bericht van een bewoner in de buurtapp van Doorn.

De opbouw van deze inspiratiegids

Deze inspiratiegids biedt een vertrekpunt om stap voor stap toe te werken naar jouw eigen weerbare buurt.

Hoofdstuk 1 tot en met 3 nemen wij je mee in de aanpak van onze buurt in Doorn en laten we zien hoe je deze eerste stappen zelf kunt zetten. Met voorbeelden, tips en handvatten om direct aan de slag te gaan in jouw eigen buurt.

In **hoofdstuk 4** lees je hoe inwoners van Wijk bij Duurstede en Austerlitz invulling geven aan een weerbare buurt. Zo ontdek je hoe verschillend – maar ook hoe haalbaar – lokale weerbaarheid kan zijn.

In **hoofdstuk 5** vind je de tien belangrijkste succesfactoren die elk buurtinitiatief kunnen laten groeien. **Hoofdstuk 6** laat zien met welke aandachtspunten, nuances en context je rekening kunt houden wanneer je een weerbare buurt wilt opbouwen. En in **hoofdstuk 7** vind je een stappenplan voor het opzetten van jouw eigen weerbare buurt.

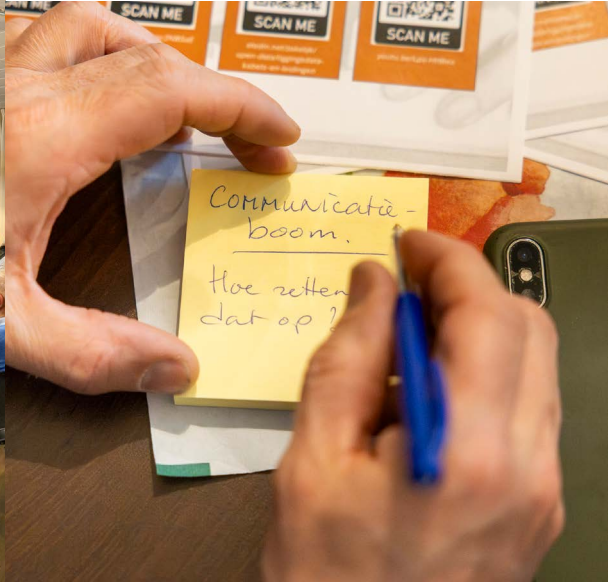
Door het boek heen vind je verschillende vragenkaartjes om het goede gesprek op gang te brengen met je buurtgenoten.

Veel inspiratie gewenst!

Lisette Pronk en Maarten Westerduin
Initiatiefnemers van de weerbare buurt in Doorn

Maarten Westerduin en Lisette Pronk

Gewoon beginnen

Het begon heel klein: met één bericht in de buurtapp van het Ludenkwartier in Doorn. De vraag was eenvoudig: 'Wie wil eens meedenken over hoe we samen weerbaarder kunnen zijn als er echt iets gebeurt?' Een paar dagen later zaten wij met achttien burens te brainstormen in de huiskamer. Mensen van verschillende leeftijden en achtergronden. Sommigen kenden elkaar goed, anderen alleen van gezicht. Wat ons verbond was één vraag: wat kunnen wij zelf doen om beter voorbereid te zijn op een noodsituatie?

Die vraag leefde duidelijk bij meer buurtbewoners, maar niemand wist precies hoe je zoiets aanpakt. Dat bleek ook niet nodig. Tijdens die allereerste bijeenkomst werd duidelijk dat je prima gewoon kunt beginnen. Zonder blauwdruk. Zonder organisatie. Alleen met nieuwsgierigheid – en het lef om te zeggen: laten we eens kijken waar we uitkomen.

Terwijl de koffie rondging, inventariseerden we welke onderwerpen er leefden. We besloten te beginnen met één concreet thema dat de meeste mensen bezighield: stroomuitval. Na een nieuwe oproep wilden twee buurtgenoten zich daar wel in verdiepen.

Gaandeweg stapten steeds meer mensen naar voren om mee te denken. Via een buurtbijeenkomst namen we de rest van de buurt – zo'n 260 huishoudens – mee in onze eerste bevindingen én konden meer mensen meedenken over het thema weerbaarheid. Tot onze verrassing kwamen daar zo'n honderd mensen op af. De burgemeester hadden we ook uitgenodigd om het belang te onderstrepen. Hij kwam graag; het was een mooie manier om de verbinding met burgers te versterken.

Tijdens die avond vertelde een buurtgenoot die bij een energieleverancier werkt over de risico's en gevolgen van stroomuitval. Bewoners stelden vragen, deelden eigen ervaringen en ontdekten hoe leerzaam het is om samen naar zo'n onderwerp te kijken. Een andere buurtgenoot gaf een demonstratie 'Koken zonder gas en stroom', met simpele hulpmiddelen die iedereen thuis heeft.

Via post-its inventariseerden we welke zorgen mensen nog meer hadden en welke kansen er lagen. Zo ontstonden spontaan werkgroepen over andere thema's.

Waarom dit werkt

Iedereen begrijpt dat veiligheid ons allemaal raakt en dat we in tijden van nood vooral op elkaar zijn aangewezen. Daardoor voelt het voor veel mensen vanzelfsprekend om mee te doen. Als iets leeft hebben mensen maar een klein zetje nodig om in beweging te komen.

Beweging ontstaat doordat iemand de eerste stap zet: een uitnodiging voor een eerste bijeenkomst met geïnteresseerden. Het gevoel dat je met minimale inspanning al iets kunt bijdragen, werkt enorm motiverend. Het voorkomt ook dat mensen vastlopen in complexiteit of wachten tot ‘anderen’ het oppakken.

Wat meespeelt is dat dit thema – een weerbare buurt – iedereen ‘toebehoort’; het is niet van de gemeente, een organisatie of de politiek. Daardoor voelt niemand zich buitengesloten en kan iedereen aansluiten

De toon voor concrete actie was gezet.

Praktische tips om te beginnen

- **Start in je eigen buurt en beperk het daartoe.**
De weerbare buurt in het Ludenkwartier in Doorn bestaat uit 260 huishoudens. Bij een grotere groep zou je de onderlinge verbinding kunnen verliezen.
- **Laat buurtgenoten aansluiten.**
Begin je met een straatapp of groepsapp met je galerij op de flat? Kijk dan hoe aangrenzende straten of galerijen kunnen aansluiten. Iedereen kent er wel iemand.
- **Kies een logisch moment.**
Een thema dat nu leeft of dat herkenbaar is voor iedereen, dat past binnen het brede thema ‘weerbaarheid’.
- **Verwacht geen massale opkomst.**
Met een kleine groep kun je al veel bereiken.
- **Communiceer helder wat het doel is.**
Het doel is weerbaarheid, niet het creëren van gezelligheid of sociale samenhang (die volgt vanzelf).
- **Focus in eerste instantie op één actie.**
Zodra meer mensen zich eigenaar voelen zal het initiatief vanzelf uitbreiden.

Zelf aan de slag

Met wie kun jij morgen al beginnen?

1. **Vorm een klein startgroepje.**
Benader een paar burens die openstaan voor een eerste gesprek. Een huiskamer, hal, café of andere gezamenlijke ruimte is genoeg.
2. **Begin met één vraag.**
Laat iedereen antwoord geven op de vraag: ‘Wat zou onze buurt sterker maken als er écht iets gebeurt?’
3. **Kies samen één thema.**
Welke vraag blijft hangen? Welk onderwerp roept de meeste nieuwsgierigheid op? Dat is jullie beginpunt.
4. **Start een verdiepingsgroep.**
Een klein groepje duikt dieper in dat ene thema: verzamelen, vragen stellen, mensen erbij betrekken.
5. **Deel jullie eerste bevindingen.**
Een bericht in de buurtapp, een korte bijeenkomst of een flyer is voldoende om anderen te laten meedoen.

De eerste uitnodiging in de buurtapp van het Doornse Ludenkwartier zag er zo uit:

Beste buurtgenoten, in de media wordt er veel gesproken over de voorbereiding op eventuele crisissen. Wat daarbij vaak wordt genoemd, is het belang van de lokale gemeenschap: samen weten en kunnen we meer, als het gaat om weerbaar zijn.

Graag zou ik met een aantal buurtgenoten nadenken over de mogelijkheden die we hebben om zelf iets te doen. Daarbij gaat het niet om discussiëren over de kans op een calamiteit, maar om praktisch nadenken over hoe we als buurt onze krachten kunnen bundelen.

Heb je zin om mee te doen aan een (eerste) brainstorm op <datum>? Maak dan je belangstelling kenbaar via een privéberichtje.

PRAAT MET JE STRAAT

Je dochter belt je op je werk:
er zit een heel rare geur aan het water.
Ze vertrouwt het niet.
Wat adviseer je haar?

Rabobank

2.

Keukentafels als motor

Tijdens de eerste bijeenkomst merkten we dat er simpelweg te veel onderwerpen waren om allemaal tegelijk te bespreken.

Stroomuitval, brandveiligheid, kwetsbare burens, communicatie... Het was te groot voor één groep, maar juist perfect om in kleine, betrokken clubjes te verkennen. Daarom plaatste de startgroep na die eerste bespreking een nieuwe oproep in de buurtapp in Doorn: 'Wie wil meedenken over het thema elektriciteitsuitval of stroomuitval?'

'Daar hoefde ik niet lang over na te denken,' vertelt Jurriaan Coomans. 'Dat is precies mijn wereld. Ik werk bij netbeheerder Alliander, vind het onderwerp heel interessant en wist: hier kan ik iets nuttigs inbrengen. Dus stak ik mijn virtuele hand op. Roeland, een buurman die bij een energieleverancier werkt, deed hetzelfde. We sloten aan bij het groepje bewoners dat al was begonnen met nadenken over een weerbare buurt.'

Zo werd het concept 'keukentafel' geboren: een paar bewoners die op natuurlijke wijze een werkgroep vormen, omdat ze zich buigen over één vraagstuk met betrekking tot weerbaarheid. Niet omdat ze experts zijn, maar omdat ze iets met het onderwerp hebben. Samen zoeken ze uit wat het effect is van een specifieke noodsituatie en welke concrete voorbereidingen de buurt daarvoor kan treffen. Iedereen brengt iets mee. Kennis, vaardigheden of gewoon tijd en betrokkenheid.

De kracht zit in de eenvoud: mensen gaan samenzitten – gewoon aan iemands keukentafel –, delen hun vragen en ontdekken dat ze samen meer weten dan ieder voor zich.

In onze buurt in Doorn zijn momenteel vijf keukentafels actief rond de volgende onderwerpen:

- **stroomuitval:** wat doen we bij langdurige stroomuitval? Hoe blijven we verbonden?
- **preventieve zorg:** wat hebben kwetsbare bewoners nodig als het spannend wordt?
- **natuurbranden:** hoe voorkomen we paniek als er brand uitbreekt in onze bosrijke buurt? Welke vluchtroutes zijn er?
- **communicatie:** hoe bereiken we iedereen – ook zonder internet?
- **structuur en financiën:** waar vinden we budget voor dingen die we gezamenlijk opzetten?

Op de planning staan nog keukentafels over water en voeding en over onderhoud. De structuur is licht en flexibel. Geen statuten, geen verplichtingen, maar wel een gezamenlijk doel: een weerbare buurt. Elke keukentafel heeft een tafelhost: een bewoner die uitnodigt, doorvraagt en structuur houdt. Zo blijft het praktisch én is er een gedeelde verantwoordelijkheid.

Er is geen hiërarchie tussen de tafels. Elke tafel werkt op z'n eigen manier. Wel leren ze graag van elkaar. Eens per kwartaal komt de 'coördinatie tafel' bijeen, waar de verschillende tafelhosts ervaringen uitwisselen. Daar ontdekken ze ook waar de overlap zit. Zo komen ze samen tot acties waar iedereen wat aan heeft.

Nieuwe onderwerpen dienen zich vanzelf aan als er weer iets in het nieuws verschijnt. En als de energie daalt of alles wel is uitgezocht, dan wordt het tijd om de keukentafel – en de bijbehorende appgroep – op te heffen.

Waarom dit werkt

Een keukentafel is van de buurt voor de buurt. Dit is de plek waar het echte werk gedaan wordt. De deelnemers van de keukentafel denken na, zoeken uit en experimenteren, zodat andere burens erop kunnen vertrouwen dat er wordt nagedacht over belangrijke vraagstukken. Dat geeft rust en een gevoel van regie; belangrijk bij crisissen.

Kleine groepen maken het werkbaar, persoonlijk en concreet. Het zorgt ervoor dat taken overzichtelijk blijven. Mensen met vergelijkbare interesses of expertise vinden elkaar. Niemand hoeft alles te weten; iedereen draagt een stukje bij. Door de informele setting ontstaat snel vertrouwen en een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat de bijeenkomsten altijd bij iemand thuis zijn, maakt het laagdrempelig en gezellig.

Praktische tips voor keukentafels

- **Houd de groep klein.**
Vijf tot zeven mensen is ideaal, maar met twee kun je ook beginnen. Mensen haken vanzelf aan als het concreter wordt.
- **Verdeel de taken en houd het praktisch.**
Wie bewaakt het proces, houdt contact met de buurt of legt iets vast? Zorg voor kleine, haalbare stappen.
- **Maak korte verslagen.**
Een paar zinnen over wat er is besproken delen via WhatsApp of Signal.
- **Bewaak de vrijwilligheid.**
Gun mensen de ruimte om – tijdelijk of definitief – minder actief te zijn.
- **Deel de inzichten.**
Bijvoorbeeld tijdens een thema-avond, via een vlog of in een flyer. Maak na elke keukentafelbijeenkomst een kort verslag voor de buurt in de WhatsApp- of Signalgroep.
- **Wees ondernemend.**
Organiseer een demo, nodig een expert uit, test een idee uit, doe een experiment. Klein is ook goed!

Zelf aan de slag

1. **Vorm een keukentafel rond één thema.**
Vraag wie zich verder wil verdiepen in dat specifieke onderwerp. Iedereen kan bijdragen vanuit zijn eigen talent, ervaring of interesse.
2. **Verken het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken.**
Wat zien jullie in de buurt gebeuren? Wie is afhankelijk van wat? Welke situaties zijn denkbaar?
3. **Maak een lijstje met vragen.**
Niet: wat moeten we regelen?
Maar: wat willen we eerst begrijpen? Waar kunnen we iets van leren?
4. **Bedenk waar je informatie kunt halen.**
Bij iemand uit de buurt of bij een organisatie. Alleen wanneer het iets toevoegt.
5. **Deel jullie inzichten met de rest van de buurt.**
Een korte update in de buurtapp, een flyer, een moment tijdens een buurtavond – wat past bij jullie vorm.

PRAAT MET JE STRAAT

Op een eventuele verstoring van het betalingsverkeer ben jij goed voorbereid.
Jij hebt meer dan voldoende cash in huis.
Maar hoe zit het met die burens met een smalle beurs?

Rabobank

Tips voor de tafelhost

- **Houd de sfeer informeel.**
Aan de keukentafel ontstaat vertrouwen sneller dan in formele vergaderingen.
- **Wees nieuwsgierig.**
Zodra je begint te dicteren hoe jij het ziet en alles al bedacht hebt, haken mensen af. Start met: 'Wat brengt jou hier? Wat is jouw achtergrond? Hoe kijk jij ertegen aan?' Dan ontdek je direct waar de raakvlakken liggen en wie waar goed in is.
- **Bewaak de spreekruimte.**
Gelijkwaardigheid vraagt onderhoud. Zeg het hardop wanneer iemand te veel ruimte pakt of juist dreigt te verdwijnen. Zo blijf je samen leren en tellen alle stemmen mee.
- **Zoek de balans tussen richting en ruimte geven.**
Gebruik bijvoorbeeld een agenda als leidraad, maar sta open voor elke uitkomst.

Praktijkvoorbeeld Aan tafel bij de keukentafel Stroomuitval

De eerste werkgroep die van start ging in Doorn was de keukentafel Stroomuitval. Deelnemer Jurriaan Coomans geeft een kijkje in de keuken.

Jurriaan Coomans

Van buurtbijeenkomst naar keukentafel

‘Zodra het plan was opgevat om een grotere bijeenkomst te organiseren om meer mensen te betrekken, was duidelijk dat stroomuitval het hoofdthema moest zijn. In woonzorgcentrum Beatrix verzorgden mijn buurtgenoot Roeland en ik het inhoudelijke stuk. We vertelden hoe het elektriciteitsnet werkt, wat er in je huis gebeurt als de stroom uitvalt, welke tijdslijnen dan realistisch zijn en welke impact het heeft op je dagelijks leven. De reacties waren positief en nieuwsgierig. Mensen hadden hele leuke vragen die je niet zo makkelijk op een doorsnee verjaardag stelt.

Tegelijkertijd kwam er ook een volgende vraag vanuit de startgroep: hoe gaan we verder? Het idee ontstond om werkgroepen te vormen die zich verder zouden buigen over wat we als buurt kunnen doen om weerbaarder te worden. Ze werden bewust ‘keukentafels’ genoemd om duidelijk te maken dat het laagdrempelig is en blijft. Zo ontstond onze keukentafel Stroomuitval. Niet bewust gepland, maar ontzettend logisch als vervolg op de buurtavond in het Beatrix.

Wat heel leuk was, was dat nog eens drie andere burens zich aansloten bij onze keukentafel, met allemaal een totaal verschillende achtergrond:

- een buurman uit de IT-wereld, gespecialiseerd in vitale processen;
- een buurman die zijn eigen installatiebedrijf heeft gericht op zonnepanelen, airco's en thuisbatterijen;
- een buurman die bij Schiphol werkt aan weerbaarheid.

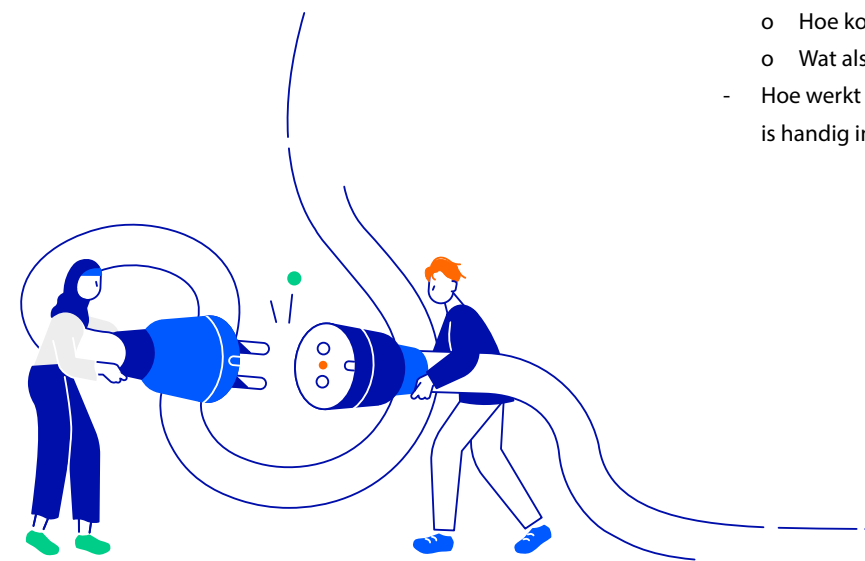
Die diversiteit maakt de keukentafel sterk. Iedereen kijkt vanuit een ander perspectief en daardoor zie je oplossingen die je in je eentje nooit had gevonden. En het maakt de keukentafel extra leuk. We hebben allen interesse in elektriciteit en vinden elkaar nu via dit initiatief.

Hoe een keukentafel zich ontwikkelt (zonder plan)

‘De eerste bijeenkomsten waren zoeken: Wat gaan we doen? Wat willen we bereiken? Hoe vaak spreken we af? Maar het groeide vanzelf.

We komen ongeveer eens per maand bij elkaar, steeds bij iemand thuis. En richting een buurtbijeenkomst iets vaker. Ik heb de rol van zogenoemde “tafelhost” op me genomen. Vooraf bedenk ik dan hoe we het gesprek een beetje kunnen stroomlijnen langs een agenda. Die zet ik op de app en houden we aan tijdens de bespreking. Iemand anders maakt heel laagdrempelig aantekeningen. Na afloop van wat we wilden bespreken, blijven we bijna altijd nog napraten over andere onderwerpen (vaak elektragerelateerd). De sfeer is ongedwongen, met een kop thee of een biertje.

Het voelt als gezellig buurten én een werkgroep tegelijk, zonder verplichtingen. Je mag afzeggen. Je mag even pauzeren. Je mag instappen of uitstappen wanneer het je uitkomt. Juist daardoor blijft het leuk.’

De eerste opbrengsten

‘In eerste instantie hebben we gekeken naar: **wat kunnen we collectief regelen?** We hebben nagedacht of we als buurt bijvoorbeeld gezamenlijk een aggregaat of batterij kunnen kopen. Maar eerlijk: dat is niet realistisch. Wie is de eigenaar? Waar staat hij? Wie regelt het onderhoud? Wie krijgt als eerste toegang? Hoe voorkom je gedoe? Dat gecombineerd met vaak hoge kosten tegen beperkte draaiuren heeft gemaakt dat we dat spoor hebben losgelaten. Niet alles hoeft met 260 huishoudens tegelijk.

Vervolgens hebben we onderzocht wat iedere bewoner zelf kan doen en hoe wij daarvoor concrete tips kunnen geven. Daarmee kwamen we wél verder.

We werken nu aan een routekaart:

- Wat heb je nodig als je je wilt voorbereiden op een stroomstoring van drie dagen? Of wil je voorbereid zijn op een week? Of op een maand?
 - o Hoe kook je?
 - o Hoe houd je jezelf warm?
 - o Hoe koel je medicijnen?
 - o Wat als je vervoer nodig hebt?
- Hoe werkt een aggregaat, welke types zijn er en wat is handig in welke situatie?

Wat we hebben aangepast

‘We hebben ook plannen gehad die niet van de grond kwamen. Zo wilden we een verdiepingsavond organiseren voor bewoners met heel technische vragen: over thuisbatterijen, aggregaten en noem maar op. Het bleek dat te weinig mensen daar tijd voor wilden maken.

In plaats van dat als mislukking te zien, hebben we het omgebogen. We kozen ervoor om die informatie overzichtelijk op te nemen in onze routekaart, zodat iedereen het op zijn eigen moment kan nalezen en kan invullen. Dat past eigenlijk veel beter bij hoe wij werken.’

Kruisbestuiving

‘Bij het uitwerken van de routekaart kwamen we tot de conclusie: heel veel vragen die bewoners stellen over stroomuitval gaan helemaal niet over “het middel” elektriciteit. Ze gaan over concrete (levens)behoeften.

Mensen zeggen bijvoorbeeld: “Mijn vader woont alleen, hoe weet ik of hij veilig is als de stroom uitvalt en de gsm-mast het niet meer doet?” Of: “Hoelang kan ik mijn huis warmhouden als de stroom uitvalt?”

In eerste instantie denk je dan automatisch aan technische oplossingen: extra batterijen, noodladers, aggregaten. Maar als je beter kijkt, zie je dat de werkelijke behoefte gaat over zekerheid, bereikbaarheid en onderlinge afspraken. We realiseerden ons: dit is eigenlijk een vraag voor een andere keukentafel. De tafel Communicatie kan bijvoorbeeld nadenken over vaste ontmoetingspunten, communicatiebomen of manieren om elkaar fysiek te bereiken als digitale middelen uitvallen. En de Zorgtafel denkt mee over specifieke behoeften van kwetsbare bewoners, bijvoorbeeld over hoe ze hun medicijnen gekoeld kunnen houden.

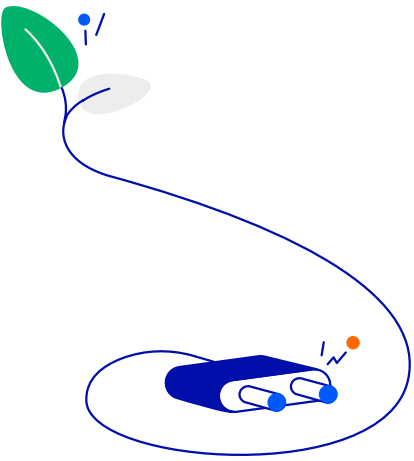
Zo ontstaan vanzelf kruisverbanden tussen de tafels. Wij brengen in kaart welke behoeften in de knel komen als de stroom uitvalt en wat er mogelijk is op technisch gebied. Andere tafels bedenken welke oplossing het best past bij een specifieke behoefte.

Omdat we de eerste keukentafel zijn, vinden we het leuk om de nieuwere tafels te inspireren. We laten zien hoe wij hebben nagedacht over de vraag die iedereen zich stelt: “In welke behoeften wil ik kunnen voorzien?” Ook delen we welke inhoudelijke risico’s of mogelijke verstoringen wij vanuit de keukentafel Stroomuitval al zien, zodat andere tafels daar een antwoord op kunnen gaan zoeken.’

Waarom mensen meedoen

‘Ik denk dat mensen om drie redenen blijven aanhaken:

- 1. Het is leuk.** Niemand zit hier uit plicht, iedereen uit interesse. We puzzelen, bedenken, lachen, leren.
- 2. Het is licht georganiseerd.** We maken vooraf een kleine agenda in de app. Iemand schrijft de acties mee. Niet te lang en ingewikkeld, wel overzichtelijk en zodanig dat we voortgang boeken.
- 3. Je leert je burens écht kennen.** Ik woon hier nu 1,5 jaar. Dankzij de keukentafel ken ik nu burens die dezelfde inhoudelijke interesse hebben. Op straat ben ik na de eerste buurtavond een aantal keer aangesproken als “de elektraman”.

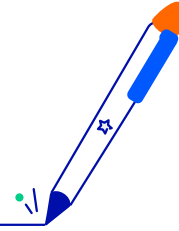
Wat werkt goed?

- **Het is van onszelf.** Niemand schrijft ons voor wat we moeten doen.
- **We geven duidelijkheid.** Het advies van een goede buur wordt een stuk meer vertrouwd dan dat van een bedrijf of een instelling.
- **Het is klein, behapbaar, gezellig en praktisch.**

Wat zijn leerpunten?

- **Pin je niet vast op ‘we moeten als buurt alles samendoen’.** Als je uitzoekt wat werkt, kan iedereen op maat een eigen oplossing kiezen.
- **Ga uit van behoeften, niet van het probleem.** Kijk goed welke keukentafel het best antwoord kan geven op een bepaalde vraag.
- **Zoek elkaar op.** Samen weet je meer. Door kruisbestuiving ben je het best voorbereid.

Notities

Vragenkaartjes

PRAAT MET JE STRAAT

Welke ervaring uit
je werk of leven
zou nuttig kunnen zijn
voor de buurt?

Rabobank

PRAAT MET JE STRAAT

Op welke plekken
zou het logisch zijn
elkaar te ontmoeten als
internet en telefoon
uitvallen?

Rabobank

PRAAT MET JE STRAAT

In welke crisissituaties
kun je je prima zelf redden
en in welke is het
handig om samen
op te trekken?

Rabobank

PRAAT MET JE STRAAT

Zijn er technische mensen in de buurt die samen kunnen nadenken over het onderhoud van installaties?

Rabobank

PRAAT MET JE STRAAT

Stel, de stroom valt uit.
Op welke manier
blijf je dan communiceren
met elkaar?

Is een
communicatieschema
een idee?

Rabobank

PRAAT MET JE STRAAT

Check of je weet
wie in jouw straat
kwetsbaar zou kunnen zijn
bij een storing.

Rabobank

3.

Betrek de hele buurt

Na een aantal maanden besloten we met de weerbare-buurtgroep in Doorn opnieuw een buurtavond te organiseren om belangstellenden uit de hele buurt te betrekken en te informeren. We lichtten er opnieuw één thema uit waarvoor we experts uitnodigden aan wie buurtbewoners vragen konden stellen. En de keukentafels deelden hun inzichten en opbrengsten. Dit keer was het thema ‘mentale en fysieke weerbaarheid’.

De Van Braam Houckgeestkazerne, de thuisbasis van het Korps Mariniers, leek ons wel een geschikte locatie. Want vragen die ook leefden waren: Loopt de buurt extra gevaar doordat deze kazerne vlakbij ligt? Wat doet Defensie en wat moeten wij zelf oppakken?

We werden met open armen ontvangen. Brigadegeneraal directeur Strategie & Kennis Lenny Hazelbag werkte graag mee aan het panelgesprek dat we organiseerden. Ook Eddy van Hijum, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, sloot daarbij aan. Ze vertelden waaraan je moet denken bij bepaalde scenario's en beantwoordden vragen van buurtbewoners.

Daarnaast vertelde een buurman die lang in Malawi heeft gewerkt over zijn ervaringen daar. Het was zeer leerzaam om te horen hoe mensen in andere culturen omgaan met crisissen en tegenslag. ‘Je kunt het best werken vanuit autonomie, betrokkenheid en expertise,’ was zijn tip. ‘Dat houdt mensen gemotiveerd.’

Omdat we weer een grote opkomst verwachtten en iedereen zich moest registreren met de naam zoals in het paspoort (eisen van de kazerne), hebben we het aanmelden gedigitaliseerd. Dat houden we erin, want het scheelt een hoop werk. De paar mensen die zich niet zelf kunnen aanmelden, mogen ons bellen. Dan regelen wij het voor ze. We gebruiken de buurtapp voor een eerste aankondiging (*save the date*), voor de daadwerkelijke uitnodiging en voor reminders voor de buurtavond. Daarnaast doen we bij iedereen een flyer door de bus met een QR-code naar het digitale aanmeldformulier. Een buurtgenoot appte: ‘Wat jammer, we kunnen écht niet komen! We hadden er graag bij willen zijn...’

Net als de keukentafels hebben ook de buurtavonden een open karakter: iedereen kan meedenken, meedoen of alleen informatie ophalen. Het gaat niet om het aanjagen van paniek, maar om het uitnodigen tot proactief meedenken in tijden van vrede. Inspiratiezoekers van buiten de buurt zijn welkom, maar het doel is niet om er een breed dorpsinitiatief van te maken. Mensen van buiten onze buurt moedigen we aan hun eigen weerbare buurt te starten.

De derde grote buurtavond in Doorn gaat over bosbranden, in samenwerking met de brandweer en de veiligheidsregio. Experts gaan dan in op vragen als: Wat zijn de risico's hier? Wat moet je doen als er zo'n bosbrand ontstaat? Hoe ziet de vluchtroute eruit? Wat zijn vluchtmogelijkheden? Wat neem je wel en niet mee? Wat voor vervoersmiddel moet je vooral wel en niet kiezen? Van daaruit gaat een keukentafel een gericht actieplan uitwerken.

We maken gebruik van de kennis die al is ontwikkeld in het naburige dorp Austerlitz. De avond zal plaatsvinden op een middelbare school, daar hebben we al contact over gehad. Wat het extra leuk maakt, is dat we op die manier jongeren betrekken bij het project. Want waarom zou Lucas uit de bovenbouw het panelgesprek niet kunnen leiden?

Waarom dit werkt

Buurtavonden zorgen voor transparantie, eigenaarschap en het gevoel dat het initiatief van en voor iedereen is. Een groot deel van de bewoners reageert positief, omdat het thema weerbaarheid herkenbaar, praktisch en universeel is. De groepsgrootte is zodanig dat mensen elkaar beter leren kennen.

Door de uitnodiging neutraal en praktisch te houden, zonder angst of politieke lading, blijven mensen graag aansluiten. Een bijkomend voordeel: de buurtavonden zorgen ook voor meer onderlinge verbinding tussen buurtbewoners uit verschillende straten. Het is geen doel, maar een gevolg van gezamenlijke inzet.

Tips voor het organiseren van een buurtavond

- **Kies een dag en tijdstip waarop de meeste mensen kunnen.**
Wonen er veel jonge gezinnen in jullie buurt of juist veel ouderen? Houd daar rekening mee voor een zo hoog mogelijke opkomst.
- **Maak een digitaal aanmeldformulier.**
Bijvoorbeeld via Microsoft Forms.
- **Kies de juiste timing om te flyeren.**
Zorg dat de flyer niet op dezelfde dag in de bus valt als de reclamefolders.
- **Laat zien wat de keukentafels hebben opgeleverd.**
Concreet, tastbaar, bruikbaar. Organiseer eventueel een demonstratie.
- **Zorg voor een mix van professionaliteit en gezelligheid.**
Strak tijdmanagement, maar wel warm en laagdrempelig. Blijf niet bij elkaar staan met het groepje 'van de organisatie', maar heet de mensen persoonlijk welkom.
- **Ga creatief om met zaken die geld kosten.**
Laat mensen zelf iets te drinken meenemen en eventueel zelf iets bakken of vraag een vrijwillige bijdrage. Kijk wat past bij jullie buurt en houd het zo laagdrempelig mogelijk.

Zelf aan de slag

1. **Vorm een groep met vier tot zes mensen die het leuk vinden de bijeenkomst te organiseren.**
Een mix tussen mensen met affiniteit met het thema en mensen die graag de handen uit de mouwen steken is ideaal.
2. **Zoek een locatie die de verbinding met de buurt versterkt.**
Bijvoorbeeld een woonzorgcentrum, buurthuis of een school.
3. **Kies één thema om eruit te lichten en een expert die daarbij past.**
Zoek het dicht bij huis: 'Kent iemand in de buurt iemand die werkt bij de brandweer, defensie, ...?'
Inventariseer ook bij de tafelhosts wie iets interessants kan delen.
4. **Bedenk hoe je het extra leuk en interactief kunt maken.**
Laat mensen bij de eerste bijeenkomst bijvoorbeeld het boekje van de overheid over het noodpakket meenemen: welke vragen roept de inhoud op? Dat geeft al aanknopingspunten voor actie.
5. **Maak een duidelijke planning voor de communicatie.**
 - o Stuur ongeveer 2 maanden van tevoren een app-bericht: *save the date*.
 - o Stuur ongeveer 1 maand van tevoren – zowel via de app als via een flyer – de officiële uitnodiging met de agenda, de locatie, het tijdstip en een aanmeldlink (QR-code).
 - o Stuur tussentijds een reminder via de app. 'Er zijn al x aanmeldingen' werkt enthousiasmerend.
 - o Stuur 1 week voor de datum een reminder met de deadline voor aanmelden.

PRAAT MET JE STRAAT

Stel dat water, stroom of voedsel beperkt beschikbaar is.
Wat ben je bereid te delen met anderen en waar trek je een grens?
Hoe maak je zulke keuzes samen, zonder dat het tot spanningen leidt?

Rabobank

Tegemoetkoming in de kosten

Vanuit haar participatierol kan de gemeente vaak bijspringen met het regelen van een locatie of een tegemoetkoming in de kosten voor koffie/thee en drukwerk. Ook scholen, zorginstellingen en lokale ondernemers zijn vaak bereid mee te denken of te sponsoren. Wees niet bang om te vragen of ze het initiatief willen steunen. Veel organisaties leveren graag een maatschappelijke bijdrage.

Jouw buurtinitiatief komt mogelijk ook in aanmerking voor financiële ondersteuning vanuit het Vfonds (dat vanaf mei 2026 tot €5000 per aanvraag beschikbaar stelt) of via Rabobank Buurtsupport.

Voor financiële ondersteuning vanuit het Vfonds

Kijk op Rabobank Buurtsupport

4.

Inspirerende voorbeelden uit andere buurten

Het Ludenkwartier in Doorn is niet de enige buurt die zich heeft verenigd rond het thema weerbaarheid. Overal in het land zijn soortgelijke initiatieven. Ter inspiratie vind je in dit hoofdstuk twee voorbeelden: Wijk bij Duurstede en Austerlitz.

Ook op de website van het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners (LSA) zijn inspirerende voorbeelden te vinden van gemeenschappen die actief bezig zijn met weerbaarheid.

Wijkvereniging Ermelo-West – Behoeften van de wijk in kaart brengen

In Ermelo-West brengen ze in kaart wat weerbaarheid betekent voor de buurt. Met een vragenlijst onderzoeken ze waar hun medebewoners behoefte aan hebben, en welke kennis en vaardigheden er in de wijk aanwezig zijn.

StadsOase Spinozahof – Versterken van gemeenschap en samenwerken met instanties

In het Haagse stadsdeel Centrum vergroten bewoners hun netwerken door mensen te betrekken die nu weinig in beeld zijn in de buurt. Daarnaast werken ze aan een fijne verbinding met lokale instanties, zodat ze goed kunnen schakelen in het geval van een calamiteit.

Werkgroep maasburen.nl – ‘Goed voorbereid op een calamiteit’: opzetten van communicatienetwerk

In de gemeente Mook en Middelaar zien ze dat de gevolgen van kleinschalige verstoringen kleiner zijn met een goede voorbereiding. Daarom verspreiden ze informatie over weerbaarheid via een lokaal kennisplatform en brengen ze in kaart welke kennis en kunde er beschikbaar is in de buurt.

Bekijk hier meer voorbeelden

Zelf in actie komen, andere tips en inspirerende voorbeelden...

Wijk bij Duurstede

Hoe één vraag een hele straat in beweging bracht.

‘We dachten: dit gaat over óns, dus laten we er werk van maken.’

André van der Meer

Soms begint een grote verandering met een klein moment van herkenning. Voor twee burens uit een rustige buurt in Wijk bij Duurstede gebeurde dat tijdens het Mauritshuissymposium van de Rabobank, in januari 2025, over de weerbaarheid van Nederland.

‘Er werd gezegd dat buurten ook zelf in actie moesten komen’, vertelt André van der Meer, inwoner van Wijk bij Duurstede. ‘Maar hoe precies, werd niet concreet. Toen mijn buurman en ik naar buiten liepen, zeiden we tegen elkaar: “Dit is belangrijk. Zullen we eens kijken wat we zelf kunnen doen, gewoon in onze straat?”’ Die vraag werd de vonk voor een initiatief met concrete acties.

Van appgroep tot buurtbijeenkomst

De straat (met zo’n 44 huishoudens) had al een WhatsAppgroep voor kleine hulpvragen; boodschappen doen voor een zieke buur, een melding over een gevonden kat. De twee burens plaatsten een simpel bericht, zonder drama: ‘Wie zou er eens willen meedenken over wat we met onze straat kunnen doen als er langdurige verstoringen ontstaan, zoals dagen zonder stroom of internet?’

De respons was overweldigend warm. Zo’n 60 tot 70 procent van de burens reageerde positief. ‘Dat gaf meteen energie’, zegt André. ‘Blijkbaar speelde het onderwerp al langer in veel hoofden, maar niemand had de stap genomen het er samen over te hebben.’

Ze organiseerden een eerste bijeenkomst in het lokale theater. Een bijzondere avond waar burens elkaar niet alleen herkenden van het voorbijlopen, maar elkaar ineens als bondgenoten zagen. Mensen die in een echte crisis een verschil voor elkaar zouden kunnen maken.

Wat hebben we al ‘in huis’?

De bijeenkomst startte met de vragen: Wat als een verstoring langer gaat duren dan drie dagen? Waar is dan behoefte aan en wat hebben we al te bieden in onze straat? In kleinere actiegroepen werd die inventarisatie verder uitgewerkt.

Er bleek een rijke mix aan kennis en kunde beschikbaar te zijn in de straat. Een brandweerman, een verpleegkundige, een ICT-specialist, verschillende technici en een expert in zonne-energie. Ook zijn er mensen met organisatietalent, communicatieve vaardigheden of die goed kunnen coördineren – minstens zo belangrijk.

Daarnaast werd gekeken naar: welke middelen zijn er al in de buurt? Opvallend veel burens bleken spullen te hebben die in een crisis waardevol kunnen zijn; een aggregaat, een accu, een camper met een gasfornuis of zonnepanelen.

Een andere vraag die al snel op tafel kwam was: wat als huisartsen, apotheken en ziekenhuizen geen digitaal dossier kunnen openen? De oplossing bleek verrassend eenvoudig. Iedereen vraagt nu al zijn medisch dossier op bij de apotheek, noteert daarop zijn allergieën en cruciale medische gegevens, en hangt die in de meterkast, want dat is de plek waar de brandweer als eerste kijkt. Kleine stappen kunnen levens redden. André: ‘Er is bovendien in kaart gebracht wie zorg nodig heeft of extra kwetsbaar is als het misgaat. Nu is duidelijk wie afhankelijk is van medische apparatuur, medicatie of extra ondersteuning.’

Al die inzichten zijn vastgelegd in een lijst, zodat bekend is wie wat kan bieden of wie extra hulp nodig heeft in geval van nood. Het geeft een gedeeld beeld van wat er speelt en vooral van wat er wél mogelijk is.

Blokhoofden: vier huizen, één aanspreekpunt

De buurt besloot het verder eenvoudig en menselijk te houden: ze verdeelden de 25 huishoudens die actief wilden meedoen in groepjes van vier woningen. Elk groepje heeft een blokhoofd: een vertrouwde buur die weet wat er speelt en de communicatie kan stroomlijnen. Naar elkaar, naar de politie en hulpdiensten en naar de gemeente.

‘Het zijn gewoon burens die het prettig vinden om overzicht te houden en die in een crisis snel kunnen schakelen,’ benadrukt André. ‘In januari werken we het model verder uit.’ Het doel: rust en duidelijkheid, juist als het in de buitenwereld rumoerig is.

De sleutel voor succes is simpel: laat mensen doen wat bij hen past. Sommigen willen actief helpen, anderen alleen op de hoogte blijven. Alles is goed. ‘We zullen altijd de deur openhouden voor burens die nu nog niet aansluiten,’ zegt André. ‘Ook al zien zij nu nog niet de noodzaak om actief maatregelen te treffen, ze kunnen zeker bij ons aankloppen als het nodig is.’

Scenario's voor de lange duur

‘Wat nu als de crisis lang aanhoudt?’ vroeg een aantal bewoners zich af. Ook daarmee is een actiegroep aan de slag gegaan. ‘Dan komen er andere vragen,’ zegt André. ‘Hoe houd je het veilig? Als er langer dan een week geen stroom is en de supermarkten leeg raken, is de kans aanwezig dat mensen gaan plunderen. Daarvoor zal een buurtwacht worden georganiseerd, die gaat patrouilleren als het nodig is. En een coördinator houdt contact met de gemeente.’

Een buurman die als dominee lang in Mali heeft gewerkt, vertelde dat ze daar fluitjes gebruiken als er onraad is. ‘Dat is veel effectiever dan een semafoon. We hebben er meteen een paar aangeschaft.’ Zo zie je dat je simpele, praktische voorbeelden uit andere landen hier ook kunt toepassen.

Wat ook helpt is dat enkele burens zich hebben opgeworpen om vanuit hun kennis en ervaring nieuws en risico's te duiden. André: ‘We willen voorkomen dat mensen in paniek raken door nepnieuws. “Check het eerst bij ons”, is het devies. Geen angst. Geen geruchten. Gewoon eerlijke informatie. Dat geeft rust.’

Een stap vóór op de gemeente

Toen de buurt contact zocht met de gemeente, bleek al snel dat die nog niet zover was. ‘Wij hadden dingen uitgezocht waar zij nog over moesten nadenken,’ vertelt André. ‘Maar ze waren blij met ons initiatief en stonden open voor onze inzichten. Inmiddels hebben we een vaste contactpersoon die op het gemeentehuis mag langskomen als het nodig is.’

Wat werkt goed?

- **Een bestaande appgroep maakt de start laagdrempelig.**
- **Inventariseer eerst, organiseer later.**
Kennis, talenten, middelen: je hebt al veel meer in huis dan je denkt.
- **Een kleine, actieve kern trekt het initiatief vlot op gang.** Geef vervolgens iedereen een taak die bij hem of haar past.
- **Deel alleen goede, gecontroleerde informatie.**
Geen geruchten, geen speculatie. Rust werkt beter dan paniek.
- **Gebruik simpele oplossingen.**
Een fluit bij onraad, papieren medische gegevens, een appgroep met duidelijke regels. Eenvoud wint.

Wat zijn leerpunten?

- **Een realistische tijdlijn helpt.**
Het proces gaat soms langzamer dan sommige buurtbewoners zouden willen. Tegelijkertijd is dat niet erg: als het even meezit, is dit allemaal niet nodig, maar ben je als buurt wel voorbereid.
- **Niet iedereen doet automatisch mee.**
Dat is niet erg. Informeer wél iedereen, maar dwing niemand. Betrokkenheid groeit vanzelf.
- **Houd het menselijk en klein.**
Een buurtinitiatief is geen instituut. Het is een groep mensen die elkaar willen helpen. Warmte, humor en realisme brengen je verder dan welke procedure ook.

Austerlitz

Het dorp dat zelf de vlam in de pan dooft.

*Hoe een eigenzinnige
gemeenschap een
compleet bosbrand-
plan ontwikkelde –
en ook nog een les
over wolven maakte.*

Austerlitz is zo'n dorp waarvan iedereen in de regio weet: daar kunnen ze het zelf wel. Het ligt verscholen tussen de bossen, en die bossen zitten ook een beetje in de mensen. Het is een gemeenschap van aanpakkers – van oudsher arbeiders en bosbouwers en ook veel ondernemers. Bewoners die niet snel op een ander wachten als ze iets zelf kunnen regelen.

Dat zie je in de kleine dingen. Toen de bussen 's avonds en in het weekend structureel niet reden, zetten bewoners zelf een 'meerijdbankje' neer om elkaar naar het station te helpen. Toen er te hard werd gereden op een gevaarlijke oversteekplaats, schilderden ze simpelweg zelf een zebrapad. Een paar jaar later legde de gemeente dat definitief aan. Het zijn voorbeelden van alledaagse weerbaarheid.

Achter die voorbeelden staat al jarenlang dezelfde dorpskracht: Vereniging Austerlitz Belang, opgericht in 1945.

Het bos wordt droger, het dorp waakzamer

Rond 2019 veranderde er iets wezenlijks. De zomers werden droger. Staatsbosbeheer introduceerde een nieuw snoeibeleid waarbij snoeiafval bleef liggen. Voor de inwoners van Austerlitz voelde dat als een lont die steeds langer werd.

'Voor ons was het een reëel risico, maar toen we onze zorgen uitten bij Staatsbosbeheer werden we afgewimpeld,' vertelt Hester Storsbergen, betrokken inwoner van Austerlitz. Ze benadrukt dat ze uit eigen naam spreekt, niet als bestuurslid van Austerlitz Belang. 'Toch bleven we doorvragen bij de gemeente, drie jaar lang. Uiteindelijk heeft de gemeente een informatie-avond georganiseerd. Daar kwamen zestig mensen op af, met kritische vragen. De gemeente stelde voor: "Richt dan een werkgroep op." Het leidde tot een collectieve vastberadenheid: als niemand dit oppakt, dan doen wij het zelf wel. We richtten onze eigen Bosbrandwerkgroep op, een club van acht mensen.'

Calamiteitenplan

In 2023 begon de werkgroep met het maken van het ABBA-plan (Austerlitz Bosbrand Burgers Alert), omdat er nog geen calamiteitenplan was voor de gemeente Zeist. Het is een systeem van vluchtroutes, informatie, noodscenario's én heldere communicatie. Tijdens het uitwerken van dit plan ontdekte de werkgroep iets schokkends: tussen de melding van een bosbrand en het NL-Alertbericht kan wel anderhalf uur zitten. 'Dat verandert alles,' aldus Hester. 'Bij een bosbrand moet je handelen in minuten, niet in uren. Door de ligging van Austerlitz kan preventief vluchten van levensbelang zijn.'

Ook bleek dat schuilen in het dorp geen optie is. De gemeente heeft wel een lijst met mogelijke opvanglocaties bij een natuurbrand of dreiging, maar zonder duidelijke afspraken. Bovendien is er maar één weg geschikt als evacuatieleroute. Bij een bosbrand wil je voorkomen dat verkeer het dorp binnenrijdt, bijvoorbeeld ouders die hun kinderen willen ophalen van school.

De werkgroep besloot veilige plekken aan te wijzen buiten het bosgebied, waar iedereen elkaar weer kan vinden. Ook maakten ze een 'meterkastkaart'. Niet met lange teksten, maar met duidelijke pictogrammen die je ook kunt begrijpen als je in paniek bent. Hoe vlucht je? (Beter met de fiets dan met de auto!) Welke kant op? Wat neem je mee? Waar zijn veilige verzamelpunten voor ouderen en kinderen? Daarnaast werd een filmpje gemaakt waarin de serveerster van de lokale kroeg vertelt op welke manier je het best kunt vluchten. Zo krijgen mensen de informatie van iemand die ze kennen en voelen ze zich minder betutteld.

Nu is afgesproken: vluchten doen we via de verharde weg. En dankzij overleg met de gemeente, Staatsbosbeheer en Utrechts Landschap weten de hulpdiensten welke bospaden ze kunnen gebruiken in geval van evacuatie.

Een eigen taskforce

Om sneller te kunnen handelen werd ook de taskforce Bosbrand in het leven geroepen: zeven bewoners die in Fase 2 van extreme droogte actief monitoren of er branden

in de buurt van Austerlitz zijn, de risico's inschatten en zo nodig een preventief vluchtdadvies geven. Afgelopen zomers waren er kleine branden in de omgeving. Inwoners waren zich meer bewust van het gevaar en wilden weten: Waar is de brand? Moeten we weg? Is het veilig? De taskforce Bosbrand kreeg het druk. Daaruit werd duidelijk dat de Bosbrandwerkgroep ook een rol kan spelen bij het geruststellen van de mensen.

Na overleg met de gemeente en de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) werd het ABBA-plan opgenomen als informatiedocument voor de VRU. Momenteel wordt gekeken hoe de lokale Taskforce van nauwkeurige informatie kan worden voorzien. Het dorp loopt voor, de overheid volgt.

Nieuwe dreiging: de wolf

Terwijl de dreiging van natuurbranden toenam, dook er nog een risico op: de wolf. Eerst zagen inwoners filmpjes waarop een wolf tegenover een hond stond. Niet veel later werd een hondje daadwerkelijk gepakt. Veel kinderen spelen precies aan de rand van het leefgebied van de wolf. Inwoners klopten aan bij de wijkmanager en de gemeente, maar niemand durfde zich eraan te branden. Hester: 'De gemeente zei eerlijk: we weten er nog te weinig van.'

Opnieuw nam een dorpsgenoot het initiatief. Hij organiseerde samen met een paar andere inwoners een informatieavond. Er kwamen een paar mensen op af die veel kennis en ook ervaring met wolven hadden. De tweede avond, een jaar later, werd druk bezocht. Wat vooral indruk maakte was wat er daarna gebeurde. In samenwerking met de wolvenkenner en de school maakten een aantal inwoners een kindvriendelijke wolvenles, compleet met een animatiewolf en ruimte voor alle vragen van de leerlingen. Ze oefenden deze eerst met de leerkrachten, zodat de informatie klopte en de kinderen niet onnodig bang werden gemaakt. Pas een jaar later kwam het lespakket vanuit de provincie beschikbaar en stopte dit initiatief.

En na confrontaties tussen wolf en kinderen, volgden de adviezen van de gemeente aan ouders om kinderen niet in het bos te laten spelen, alleen in groepen het bos in te gaan en kwam in de zomer van 2025 het advies om de bossen rond Austerlitz te mijden. Bewoners zochten naar manieren om elkaar te informeren. Zo werd naast de appgroep 'Informatiegroep Wolf' de appgroep 'Wolf gezien' opgericht.

Waken voor gemakzucht

Austerlitz' kracht is ook zijn kwetsbaarheid. 'De gemeente gaat ervan uit dat wij het zelf wel regelen,' zegt Hester. 'Vaak doen we dat ook, maar het kost veel tijd, veel energie, en het hoort niet allemaal op het bordje van vrijwilligers.' Zo wilde Hester graag een variant ontwikkelen op het Groningse initiatief 'Eerste Hulp Ben Jij'. Dat geeft antwoord op vragen als: Welke ervaring, welke kennis en welk materiaal hebben we in huis in het geval van een calamiteit? Wie kan wat doen tijdens een ramp? Vanwege de zelfredzaamheid een ideaal burgerinitiatief voor gemeentelijke steun, maar er was geen budget. En op de vraag: 'Wat doen we als er brand is én de stroom uitvalt? Want zelfs de kerkklokken luiden gaat elektronisch,' was het antwoord: 'Dat gebeurt nooit.' Een week later lag het communicatienetwerk van de hulpdiensten een tijd plat. Sindsdien zijn er megafoons op batterijen opgenomen in de begroting en het ABBA-plan.

Het werkt

Door de herhaling en de zichtbaarheid van risico's hebben steeds meer bewoners nu een vluchttas klaarstaan. Mensen weten waar ze heen moeten. Ze weten wie ze moeten helpen. Daarnaast heeft het dorp geleerd hoe waardevol het is om kennis te delen met andere plaatsen. Steeds meer dorpen, buurtschappen en landgoederen nemen contact op met de Bosbrandwerkgroep om ervaringen uit te wisselen.

Daarnaast is de samenwerking met de gemeente inmiddels beter: Austerlitz ontwerpt de flyers en brengt ze rond, de gemeente drukt ze. De brandweer denkt mee over vluchtroutes.

Wat werkt goed?

- **Geef aan wat je nodig hebt, kom bij het uitblijven van een reactie zelf in actie, vraag dan nogmaals om hulp.**
Dat geeft duidelijkheid, urgentie en richting. En dan kan de gemeente iets voor je betekenen
- **Gebruik lokale kennis.**
In elk dorp woont meer expertise dan je denkt: van bosbouw tot brandbestrijding.
- **Geef duidelijke, eenvoudige informatie.**
Tekeningen werken beter dan tekst als er paniek is.
- **Monitor zelf.**
Een lokale taskforce kan met de juiste informatie sneller reageren dan een NL-Alert.
- **Werk samen met burgers en scholen.**
Kinderen en volwassenen begrijpen risico's beter als je ze eerlijk informeert.

Wat zijn leerpunten?

- **Werk waar mogelijk samen met de gemeente en provincie, maar wacht niet op elkaar.**
Nodeloze vertraging kan gevaarlijke situaties veroorzaken.
- **Doe geen aannames als: 'Dat gebeurt nooit.'**
De recente situatie in de wereld laat zien dat niets vanzelfsprekend is.
- **Neem niet alles op je.**
Wees je bewust van wat bij de gemeente of provincie hoort en wat je als vrijwilliger kunt doen.

Tien succesfactoren voor een weerbare buurt

Uit de voorbeelden van Doorn,
Wijk bij Duurstede, Austerlitz en vele andere
buurten blijkt dat tien factoren ervoor zorgen
dat mensen zich willen (blijven) inzetten
voor een weerbare buurt.

1. Dit thema raakt iedereen

Veiligheid is een universeel onderwerp: iedereen begrijpt dat je in tijden van nood vooral op elkaar bent aangewezen. Dat maakt de drempel om mee te doen uitzonderlijk laag en de motivatie groot. Samen werken aan weerbaarheid versterkt de gemeenschap.

2. Een heldere en simpele organisatievorm

Zorg dat iedereen weet waar hij moet zijn en hoe hij kan meedoen. Door die eenvoud blijft het overzichtelijk, voelt het als 'van ons allemaal', maar blijft er ook vrijheid om aan te schuiven of af te haken. Alles is goed.

3. Autonomie, betrokkenheid en competentie in balans

Iedereen brengt iets in wat bij hem of haar past. Je mag eigen keuzes maken, je wordt gezien en je talenten doen ertoe. Iedereen kan bijdragen. Zo heeft in de buurt in Doorn een tachtiger de taak op zich genomen de flyers rond te brengen.

4. Het gewone leven als uitgangspunt

Weerbaarheid gaat over hoe we hier met elkaar leven: samen lachen, elkaar helpen, kijken naar de straat. Kleine veranderingen in het dagelijks leven maken de buurt veiliger en fijner. Geen groot beleid, gewoon mensen die omzien naar elkaar.

5. Weten waarom je meedoet

Je doet het voor jezelf: om je veilig en thuis te voelen. Je doet het voor de buurt: omdat je samen sterker staat. Door die betekenis steeds te benoemen blijft iedereen gemotiveerd.

6. Dicht bij huis en actiegericht.

Ga alleen aan de slag met thema's die leven in jullie buurt. Daardoor blijft het praktisch, relevant en toegankelijk. Concrete acties geven een gevoel van eigen regie.

7. Ervaringen delen

Vertel wat lukt, maar ook wat lastig is. Geen beleidsjargon, maar echte ervaringen van bewoners. Dat verbindt en inspireert.

8. Sterke verbinding met partners van buiten

Politie, gemeente, zorginstellingen en scholen doen mee in de buurt, niet erboven. Laat ze aansluiten bij wat er al groeit. Zo worden formele en informele veiligheid partners van elkaar.

9. Een ritme dat blijft doorlopen

Door vaste, terugkerende activiteiten en herkenbare vormen blijft de beweging gaande. Geen project met een einddatum, maar een blijvende cultuur. Wees daarbij ook niet bang om met een thema te stoppen. Als de actualiteit zich anders dan verwacht ontwikkelt, komt er wel weer iets anders voor in de plaats.

10. Goede communicatie, overal in de buurt

Zorg dat het initiatief zichtbaar is. Via flyers, de buurtapp, vlogs, artikelen in het huis-aan-huisblad en mogelijk ook via een gezamenlijke website. Iedereen blijft op de hoogte en iedereen kan meedoen. Wat gebeurt, wordt gezien. Dát maakt de buurt sterker.

6.

Het Revis Lyceum in Doorn ziet kansen om jongeren te betrekken bij hun directe omgeving. Zij hebben de initiatiefnemers van de weerbare buurt in Doorn gevraagd om na te denken of er aan de keukentafels ook ruimte zou kunnen komen voor onderzoeksprojecten van jongeren. Op die manier betrekken ze de volgende generatie bij iets wat door iedereen als belangrijk wordt gezien.

Zaken om rekening mee te houden

Autonomie, betrokkenheid en competentie

Initiatiefnemers moeten goed weten waar ze ja tegen zeggen. Zonder duidelijke afspraken bestaat de kans dat ze worden overladen met allerlei taken en verwachtingen. Daarom is het belangrijk om bewust te kiezen wat je wel en niet oppakt en de acties behapbaar te houden.

Benoem daarbij expliciet dat deelname vrijblijvend is: iedereen moet zich vrij voelen om – tijdelijk of definitief – een stap terug te doen. Zolang mensen er energie van krijgen, blijven ze vanzelf aangehaakt. Houd het daarom leuk en licht; zodra het trekken en sleuren wordt, is dat een signaal om te stoppen of gas terug te nemen.

Werk bovendien niet toe naar een eindpunt waarop ‘alles af’ is. Elk thema rond weerbaarheid heeft zijn eigen natuurlijke looptijd. Sommige thema's vragen om blijvende aandacht, zoals zorgcirkels, terwijl andere op een gegeven moment afgerond zijn of weer relevant worden als er een calamiteit speelt.

Wat mensen als bedreigend ervaren verschilt

Wat mensen als bedreigend ervaren kan per generatie – of zelfs per persoon – verschillen en bovendien in de tijd verschuiven. Als je dat niet meeneemt, mis je mogelijk verrassende en betekenisvolle perspectieven.

Zo voelen ook jongeren zich sterk betrokken bij het thema weerbaarheid, maar vanuit heel andere invalshoeken dan volwassenen vaak veronderstellen. Waar volwassenen vaak denken aan oorlogsdreiging, stroomuitval, natuurbranden of cyberaanvallen, blijken jongeren vooral bezig te zijn met vragen als: Hoe herken ik fake news? Welke bronnen kan ik wel of niet vertrouwen?

Daarom is het van belang goed te blijven luisteren naar wat mensen als dreigende of relevante crisissen ervaren. Zoek ook leeftijdsgroepen op die misschien niet snel aansluiten bij de keukentafels of buurtavonden.

Werkt dit in alle buurten?

Als initiatiefnemers van de weerbare buurt in Doorn krijgen wij met regelmaat de vraag of onze aanpak in alle buurten zou werken. In onze ogen is het antwoord ‘ja’. Overal waar mensen samen een buurt vormen – of dat nu een flatgebouw, een straat of een vilawijk is – zijn er mogelijkheden om zelf iets te organiseren. Verbinding en zelfredzaamheid zijn overal mogelijk. Wellicht zijn in de ene buurt mensen individualistischer, terwijl in andere buurten al meer onderlinge verbondenheid is. Als het aankomt op het gemeenschappelijk belang om de eigen veiligheid te versterken, lijkt dat niet uit te maken en willen mensen graag samen dingen oppakken.

De onderliggende principes van de aanpak in Doorn – kleine stappen, contact door actie – zijn overal toepasbaar. Tegelijkertijd heeft elk gebied andere risico's en uitdagingen, zoals blijkt uit de voorbeelden van Wijk bij Duurstede en Austerlitz. Daardoor zal de uitvoering per buurt verschillen.

Rol van de overheid en partners

Tijdens een crisis richt de overheid zich op het bestrijden van de noodsituatie, de buurt zelf gaat over haar eigen lokale weerbaarheid. Gemeente, veiligheidsregio, brandweer en andere organisaties kunnen daarbij waardevolle ondersteunende partners zijn, maar ze zijn niet de eigenaar van het initiatief.

Bewaak daarom dat het buurtinitiatief geen verlengstuk wordt van de overheid en ook geen particulier alternatief voor gemeentebestuur of de wijkvereniging. Houd daarnaast de focus scherp: dit initiatief draait om weerbaarheid in de buurt, niet om brede belangenbehartiging of vraagstukken als mantelzorg of groenvoorziening. Al kan de buurt dat natuurlijk wel oppakken als daar animo voor is.

Stappenplan voor een weerbare buurt

Gebaseerd op de ervaringen van Doorn, Wijk bij Duurstede en Austerlitz.

1. *Begin klein: één vraag, één uitnodiging*

Elke weerbare buurt begint met iemand die de vraag durft te stellen: 'Wie wil eens meedenken over hoe we samen sterker kunnen staan als er iets gebeurt?'

- Plaats een bericht in de buurt- of straatapp of doe een flyer door de bus.
- Nodig een paar burens uit die je kent, vertrouwt of gewoon nieuwsgierig lijken.
- Spreek af bij iemand thuis en verken welke zorgen, kansen of vragen er leven.

Klein beginnen werkt. Het thema is van iedereen, dus mensen haken snel aan.

2. *Ontdek wat er leeft – en wat er al is*

Voor je iets organiseert: kijk samen rond.

- Welke zorgen, risico's of thema's leven in onze buurt, straat of flat?
- Welke kennis en vaardigheden hebben bewoners?
- Welke spullen of voorzieningen zijn al aanwezig in de buurt?
- Wie is kwetsbaar of heeft extra ondersteuning nodig?

Inventarisatie geeft richting, brengt rust en voorkomt dat je te snel structureel gaat organiseren.

3. *Kies één thema om mee te starten*

Weerbaarheid is een breed thema. Een duidelijke focus maakt het werkbaar.

Denk aan:

- stroomuitval
- zorg voor kwetsbare bewoners
- communicatie zonder internet
- een natuurbrand of wateroverlast
- warmte, voedsel of veiligheid

Een herkenbaar thema verbindt en geeft iedereen een concreet aanknopingspunt.

Woon je in een flat of appartementencomplex?

Dan zijn er extra uitdagingen, zoals:

- liften die uitvallen bij een stroomstoring
- senioren op de bovenste etage die hulp nodig hebben
- brandveiligheid in trappenhuizen
- gesloten portieken als communicatie wegvalt
- bereikbaarheid voor hulpdiensten

Bedenk dan vluchtroutes die passen bij een hoog gebouw, stel verzamelpunten vast en wijs één coördinator aan per galerij of portiek.

4.

Zoek verdieping in een klein groepje

Vijf tot zeven mensen is ideaal.

- Spreek af bij iemand thuis of in een gezamenlijke ruimte. Laagdrempelig, persoonlijk en informeel.
- Focus op één inhoudelijk thema of op enkele huishoudens.
- Kies iemand die uitnodigt en structuur houdt.
- Verdeel andere rollen: iemand die contact houdt, iemand die iets vastlegt.
- Werk stap voor stap: Wat kunnen we zelf doen? Wat willen we weten? Wie kan ons helpen?

De kracht zit in het klein, informeel en praktisch samenwerken.

Weerbaarheid begint klein, groeit
door samenwerking en blijft
bestaan door kennis te delen.

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door
Rabobank op basis van buurtinitiatieven in
Doorn, Wijk bij Duurstede en Austerlitz
Auteurs: Maarten Westerduin en Lisette
Pronk in samenwerking met Brenda van Dijk
van Duidelijk Verhaal
Vormgeving: The Creative Hub | canon,
Mirte Aalbers
Foto's: Mona van den Berg, Rosalie van
der Does, Hermen de Groot, Lisette Pronk,
Getty Image, Rabobank Brand Portal, e.a.
1e druk: januari 2026
Meer informatie: info@weerbarebuurt.nl
en resilience@rabobank.nl

© januari 2026 Rabobank
ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd door middel van druk,
fotokopieën, geautomatiseerde
gegevensbestanden of op welke andere
wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van Rabobank.

*Elke buurt
kan beginnen –
vandaag al,
met één vraag
en één gesprek.*

Stroomuitval, natuurbranden, overstromingen of cyberaanvallen: de kans dat we hiermee te maken krijgen, neemt toe. De overheid roept op om een noodpakket in huis te halen en plannen te maken voor het geval het misgaat. Die voorbereiding stopt niet bij je voordeur. Want als er werkelijk een crisis is, zijn je burens het belangrijkste ingrediënt in het noodpakket. Deze inspiratiegids laat zien hoe je als straat, buurt of woongebouw samen kunt bouwen aan weerbaarheid. Aan de hand van verhalen uit Doorn, Wijk bij Duurstede en Austerlitz ontdek je hoe kleine stappen een groot effect kunnen hebben.

Je leest hoe gesprekken aan de keukentafel uitgroeien tot buurtavonden, hoe kennis en betrokkenheid zichtbaar worden, en hoe bewoners samen praktische afspraken maken voor als het erop aankomt.

Praat met je straat is geen handleiding die voorschrijft wat je moet doen. Het is een uitnodiging om te beginnen. Met één vraag, één gesprek en het besef dat veel van wat nodig is al aanwezig is: bij de mensen die bij je in de buurt wonen.

Niet elke buurt hoeft het wiel opnieuw uit te vinden. Samen worden we sterker.

Lisette Pronk en Maarten Westerduin zijn de initiatiefnemers van de weerbare buurt in Doorn. Van verschillende kanten kregen zij de vraag: hoe hebben jullie dat aangepakt? Reden om hun ervaringen te delen en ook te onderzoeken hoe andere buurten zich verenigen. Rabobank ondersteunt dit initiatief van harte, zodat buurgenenoten in heel Nederland elkaar beter weten te vinden voor meer weerbaarheid.

Rabobank